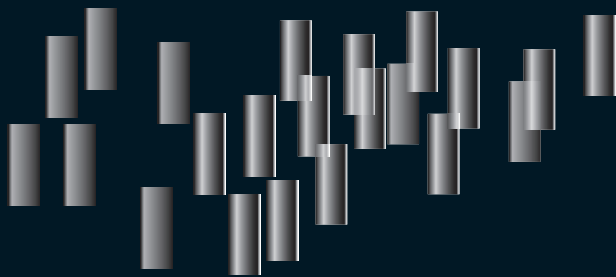

Noam Chomsky

INTERVIEW
S DAVIDOM BARSAMIANOM

Čo povieme, to platí

rozhovory
o americkej moci v meniacom sa svete

Čo povieme, to platí

NOAM CHOMSKY

VYDAVATELSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV

Edícia
pohľady za horizont
zv. 7.

Noam Chomsky

INTERVIEW
S DAVIDOM BARSAMIANOM

Čo povieme, to platí

rozhovory
o americkej moci v meniacom sa svete

VYDAVATELSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATELOV

Copyright © 2007 by Aviva Chomsky and David Barsamian. All rights reserved
Translation © 2009 by Izabela Viskupová
Cover design © 2009 Dušan Babjak
Slovak edition © 2009 by Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, spol. s r. o.,
Bratislava
e-mail: vsss@stonline.sk
<http://www.vsss.sk>

Realizované s finančnou podporou
Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

VYDAVATELSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV
spol. s r. o.

Z anglického originálu Chomsky, Noam: What we say goes: conversation on U.S. power
in a changing world, Noam Chomsky interviews with David Barsamian. – 1.st ed.,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Metropolitan Books, New York, roku 2007,
preložila Izabela Viskupová
Register spracovala Izabela Viskupová
Zodpovedný redaktor Roman Kaliský-Hronský
Obálka Dušan Babjak
Sadzba a tlač ETERNA Press
Vydanie prvé
Printed in Slovakia

ISBN 978-80-8061-385-3

Obsah

Čo povieme, to platí	7
Libanon a kríza na blízkom východe	11
Latinská amerika: provokovanie nepokojov v štvrti sluhov.....	30
Spojené štáty versus slovo božie	49
Rámec mysliteľného	61
Invázia a únik	77
Hrozby	90
Čo môžeme urobiť	103

ČO POVIEME, TO PLATÍ*

CAMBRIDGE, MASSACHUSETTS (10. FEBRUÁR, 2006)

V denníku New York Times uvádza James Traub toto: „Samozrejme, že zmluvy a normy nebránia nezákonnostiam. Zákaz územnej agresivity zakotvený v Charte OSN nijako nevyviedol Saddáma Hussaina z konceptu, keď sa rozhodol pre násilnú anexiu Kuvajtu.“ Potom dodáva: „Keď príde na použitie vojenskej sily, Spojené štáty môžu a budú konať na vlastnú päsť. Lenže diplomacia je založená na jednotnom postupe.“⁴¹

Traub určite veľmi dobre vie, že Spojené štáty sú na prvom mieste v nedodržiavaní zákonov. Táto krajina neberie medzinárodné právo vôbec do úvahy a otvorene sa k tomu priznáva. Čo povieme, to platí. Spojené štáty napadli Irak, a to napriek tomu, že tým hrubo porušili ustanovenia Charty OSN.

Ak toto všetko vie, prečo sa o tom vo svojom článku nezmieňuje?

Ak by o tom napísal, nebol by už viac korešpondentom *New York Times*. Treba dodržiavať určitú disciplínu. V dobre organizovanej spoločnosti nehovorí človek veci, ktoré vie, ale tie, ktorými môže poslúžiť moci.

To mi pripomína príbeh, v ktorom sa cisár Alexander stretne s pirátom.

Neviem, či sa to naozaj stalo, ale podľa svätého Augustína predviedli

* Fráza prezidenta USA Georgea W. Busha, ktorý používal ako prejav arogancie, keď mu dochádzali argumenty.

pred cisára Alexandra jedného piráta. Cisár sa ho opýtal: „Ako sa opovažuješ molestovať moria?“ Pirát mu odpovedal: „Ako sa ty opovažuješ molestovať celý svet? Ja mám len malú loď, a preto ma volajú pirátom. No ty máš obrovské loďstvo, a preto ťa volajú cisárom. Lenže na rozdiel odo mňa, ty molestuješ celý svet. V porovnaní s tebou som ničím.“² A presne takto to na svete chodí. Cisár má povolenie molestovať celý svet, ale za najväčšieho zločinca považujeme obyčajného piráta.

V januári 2006 prišlo v dôsledku raketového útoku Spojených štátov na Pakistan o život osemnásť pakistanských civilistov. The New York Times poskytol vo svojom úvodníku nasledovný komentár: „Strely boli legitímne namierené na vrcholných predstaviteľov Al Káidy na úteku.“³

To je kvôli tomu, že *The New York Times* súhlasil s tým, a bolo to tak odjakživa, že Spojené štáty nedodržiavajú zákony. Nie je na tom nič prekvapujúce. Spojené štáty majú právo použiť násilie, ak sa tak rozhodnú, bez ohľadu na to, o čo ide. Ak by sme trafili tých nesprávnych ľudí, mohli by sme povedať: „Ospravedľujeme sa, trafili sme do nesprávnych ľudí.“ Ale právo Spojených štátov na použitie sily by nemalo byť nijako obmedzené.

The Times a ostatné liberálne médiá znepokojujú vnútroštátne záležitosti a porušenie práva na súkromie. Prečo sa teda z právneho hľadiska neznepokojujú aj medzinárodnými záležitosťami?

V skutočnosti sú médiá, rovnako ako James Traub, veľmi znepokojené porušovaním medzinárodného práva – za predpokladu, že sa ho dopustí nepriateľ. Takže naša politika je úplne konzistentná. Nikdy by to nemali nazývať dvojitými štandardami. Ide o jeden jediný štandard – štandard podriadenia sa sile. Dohľad je pre ľudí pri moci otravný. Nemajú ho radi. Mocným sa nepáči, keď si ich emaily číta Veľký brat. Takže pokusy o dohľad nad nimi ich obťažujú. Na druhej strane, hrubé porušenie medzinárodného práva (to, čo Norimberský proces nazval „najväčším medzinárodným zločinom“, ktorý „stelesňoval akumulované zlo celku“) – invázia v Iraku, je úplne v poriadku.⁴

Existuje zaujímavá kniha, ktorej sa pochopiteľne len sotva dostalo pozornosti kritikov. Jej autorom sú dvaja odborníci v oblasti práva – Howard Friel a Richard Falk. Volá sa *Písomný dôkaz*. Náhodou sa zameriava na *The New York Times* a na postoj tohto denníka k medzinárodnému právu. Je to len kvôli jeho vplyvu.⁵ Zvyšok tlače je na tom rovnako. Falk

a Fienel poukazujú na konzistentnosť určitej praxe: ak sa nepriateľ dopustí porušenia medzinárodného práva, spôsobí to obrovské pobúrenie. Ale keď niečo urobia Spojené štáty, je to akoby sa vôbec nič nestalo. Ako príklad uvádzajú sedemdesiat úvodníkov týkajúcich sa Iraku v časovom rozpätí od 11. septembra 2001 do 21. marca 2003. Slová ako invázia do Iraku, Charta OSN, či medzinárodné právo, sa v nich ani raz neobjavili.⁶ Je to typické pre denník, ktorý si myslí, že Spojené štáty nemusia rešpektovať zákony.

Vo svojej kázni zo 4. apríla 1967, ktorú predniesol v kostole Riverside, povedal Martin Luther King: „Ani pod nátlakom požiadaviek svojej vnútornej pravdy nie je pre človeka ľahké postaviť sa na odpor vládnej politiky, a to predovšetkým v čase vojny.“⁷ Je to pravda?

Môžeme to vidieť, kamkoľvek sa pozrieme. V Spojených štátoch je to očividne tak. Otázka znie, či boli Spojené štáty v roku 1967 vo „vojnovom stave“? King naznačuje, že áno. Bol to ale zvláštny vojnový stav. Spojené štáty zaútočili na inú krajinu (v skutočnosti zaútočili na celú Indočínu), ich však nenapadol nikto. Išlo o vojnu? Bola to obyčajná, otvorená agresia.

Howard Zinn povedal vo svojom prejave „Problémom je občianska poslušnosť“, že naším problémom nie je občianska neposlušnosť...Naším problémom je občianska poslušnosť – to, že ľudia plnia rozkazy, bez toho aby sa nad nimi zamysleli. Čo sa s tým dá urobiť?⁸

Howard má v podstate pravdu. Poslušnosť a podriadenie sa sile sú najväčším problémom – nielen tu, ale všade. V tejto krajine to má však omnoho väčší význam, pretože je mocná, takže na tom záleží viac než napríklad v Luxembursku. Ide však o ten istý problém.

Existuje niekoľko modelov, ako sa k tomu postaviť. Po prvé, naše vlastné dejiny nám poskytujú mnoho príkladov. Ďalej sú tu príklady z ostatných častí našej hemisféry. Trebárs Bolívia a Haiti mali také demokratické voľby, o ktorých v Spojených štátoch nemáme ani poňatie. Že by boli v Bolívii obaja prezidentskí kandidáti z bohatých rodín, ktorí študovali na univerzite v Yale a pridali sa k tajnej spoločnosti *Scull and Bones*? Že by boli ich programy veľmi podobné, pretože za nimi stoja tie isté korporácie? Nie. Bolívijský ľud si zvolil niekoho zo svojich radov – Eva Moralesa. To je demokracia. Keby neboli Spojené štáty na začiatku roka 2004 vykázali Jeana-Bertranda Aristida z Karibiku, veľmi pravdepodobne by ho na

Haiti zvolili znova. Na Haiti a v Bolívii konajú ľudia tak, aby mohli byť súčasťou demokratického systému. Tu to tak nerobíme. A to je naozajstná poslušnosť. Potrebujeme neposlušnosť, ktorá by nám umožnila znovu vytvoriť funkčnú demokraciu. Nie je to veľmi radikálna myšlienka.

Keď v decembri 2005 zvíťazil v Bolívii Evo Morales, stalo sa po prvýkrát, že bol ako líder juhoamerickej krajiny zvolený niekto z pôvodného obyvateľstva.

V prípade Bolívie ide o niečo obzvlášť pozoruhodné, pretože väčšinu populácie tvoria pôvodní obyvatelia. Môžete si byť istý, že Pentagon to veľmi znepokojuje. Nielenže sa im Latinská Amerika začína vymykať spod kontroly, ale pôvodné obyvateľstvo začína navyše prenikať do politickej oblasti, a to v značnom množstve. Aj v Peru a v Ekvádore tvorí pôvodné obyvateľstvo podstatnú časť populácie. Ide aj o veľkých producentov energie. Niektoré skupiny v rámci Latinskej Ameriky dokonca volajú po zriadení Indiánskeho štátu. Chcú prevziať kontrolu nad svojimi zdrojmi. Niektorí z nich dokonca nechcú, aby sa tieto zdroje vôbec využívali. Radšej si chcú zachrániť vlastný život, než aby si dali svoju spoločnosť a kultúru zničiť len preto, aby niekto mohol sedieť v newyorskej dopravnéj zápche. Toto všetko predstavuje pre Spojené štáty veľkú hrozbu. A ide pritom o demokraciu vo forme, ktorú sme tu nedokázali zrealizovať.

Nemusíme to však akceptovať. V minulosti veľakrát prišlo k tomu, že hnutia z radov ľudu spôsobili v Spojených štátoch veľkú zmenu. Spomenuli ste Martina Luthera Kinga. On by vám ako prvý povedal, že nekonal na vlastnú päsť. Bol súčasťou ľudového hnutia, ktoré dosiahlo významné úspechy. Kinga si veľmi cenia za to, že sa postavil na odpor voči rasistickým šerifom v Alabame. Dopyčujeme sa o tom vždy na Deň Martina Luthera Kinga. Keď však svoju pozornosť obrátil na problém chudoby a vojny, začali ho odsudzovať. A čo robil v čase keď ho zavraždili? Podporoval štrajk zdravotníkov v Memphise a plánoval pochod chudobných na Washington. Za to ho nikto nepochválil o nič viac, než za jeho dosť vlašný a oneskorený odpor voči vojne vo Vietname. V skutočnosti sa dočkal tvrdej kritiky.⁹

Nie je to kvantová fyzika. Je to určitým spôsobom komplexná a detailná problematika. Musíte sa veľa naučiť a použiť dáta tým správnym spôsobom. Základné princípy sú však také zjavné, že by sa človek naozaj musel snažiť, ak by ich chcel prehliadnúť.

LIBANON A KRÍZA NA BLÍZKOM VÝCHODE

CAMBRIDGE, MASSACHUSETTS (15. AUGUST, 2006)

Toto je oficiálna verzia izraelskej invázie do Libanonu: Izrael konal v sebaobrane proti Hizballáhu – počas útoku, ku ktorému prišlo 12. júla na hraniciach týchto dvoch krajín, zabil Izrael osem vojakov a ďalších dvoch zajal¹. Prezident Bush povedal, že Hizballáh napadol Izrael a vyprovokoval krízu.² Má táto oficiálna verzia nejaké trhliny?

V skutočnosti ich má dosť. Hrubé fakty sedia. Je však potrebné poukázať na to, že Spojené štáty, ani Izrael nemajú vôbec nič proti zajatiu vojakov, ba dokonca ani proti omnoho závažnejšiemu zločinu – unášaniu civilistov. Izrael unáša civilistov už niekoľko desaťročí, no nikomu neprišlo na um, aby ho za to napadli.³ Aby sa situácia ešte viac zdramatizovala, treba povedať, že nedávna eskalácia násilia nezačala 12. júla. Začala v Gaze po 25. júni, keď Hamas na hranici zajal jedného z izraelských vojakov a dvoch ďalších zabil.⁴ To viedlo k obrovskému prepuknutiu násilia, pri ktorom Izrael v Gaze počas júna zabil približne 40 Palestínčanov. Vyše 170 ich prišlo o život po eskalácii izraelských útokov v období medzi 28. júnom a koncom júla.⁵ Násilie na strane Izraela sa počas jedného mesiaca viac než zoštvornásobilo.

Lenže, 24. júna – teda o deň skôr, sa stala ešte jedna vec. Konkrétne izraelská armáda uniesla z Gazy dvoch palestínskych civilistov – jedného doktora a jeho brata.⁶ Vedelo sa o tom. Dajú sa o tom nájsť príležitostné zmienky.⁷ Lenže nikto na to nezareagoval. Nikto neprišiel s návr-

hom, aby bol Izrael napadnutý a napol zničený. Takže ani podľa našich vlastných štandardov sa americko-izraelský útok na Libanon nedá nijako ospravedlniť. To je jedna vec.

Ďalšia vec je, že bez ohľadu na to, čo si kto myslí o konaní Hizballáhu, mal naňho oficiálne dôvody. Jedným z nich bola výmena väzňov. Musíme sa vrátiť niekoľko mesiacov späť do minulosti. Vo februári 2006 súhlasilo 70% libanonského obyvateľstva, ktoré nemá Hizballáh obzvlášť v láske, so zajatím izraelských vojakov. Chceli ich vymeniť za väzňov, pretože veľmi dobre vedeli, že Izrael unášal a zabíjal libanonských civilistov už niekoľko desaťročí.⁸ Presné čísla nevieme, udržiava sa to v tajnosti. Ďalším dôvodom konania Hizballáhu bol prejav solidarity a podpory obyvateľstvu v Gaze, ktoré bolo pod zúrivým útokom. V celom arabskom svete je hnutie Hizballáh jedinou entitou, ktorá Palestínčanov podporuje zmysluplným spôsobom.

V pozadí je však ešte niečo veľmi pestré, o čom sa len sotva hovorilo. Bezprostredne je v pozadí skutočnosť, že v januári 2006 sa v Palestíne konali slobodné voľby, ktoré dopadli tak, ako nemali. Väčšinu parlamentných kresiel získal Hamas.⁹ No a v slobodných voľbách nemá obyvateľstvo právo voliť nesprávneho kandidáta. To je naša predstava demokracie. Demokracia je v poriadku, pokiaľ urobíte to, čo vám povieme. Nie je v poriadku, pokiaľ si zvolíte niekoho, kto sa nám nepáči. Izrael a Spojené štáty teda okamžite pristúpili k tvrdému potrestaniu Palestínčanov – odrezali ich od finančných zdrojov, vystupňovali svoje zverstvá, a nechali ich hladovať. To nám dáva celkom dobrý obraz o tom, čo majú Spojené štáty na mysli pod pojmom šírenie demokracie. Konkrétne, Izrael vystupňoval svoje zločiny v Gaze, ktoré boli už aj tak závažné. Jedno z izraelských zoskupení za ľudské práva poukazuje na to, že Izrael premenil Gazu na najväčšie väzenie sveta.¹⁰

Medzitým, na západnom brehu uskutočňuje Izrael, ako vždy s podporou Spojených štátov, program s jemným názvom – „zblížovanie“. Spojené štáty ho zasa nazývajú „stiahnutím sa“. V skutočnosti však ide o program anexie a kantonizácie, vďaka ktorému postupne Izrael anektuje cennú pôdu a dôležité zdroje – predovšetkým vodu, a pripravuje plán osídlenia a infraštruktúry s cieľom rozdeliť zmenšujúce sa palestínske územie do niekoľkých neživotaschopných kantónov. Tieto kantóny sú navzájom doslova úplne oddelené. Sú oddelené aj od toho kúska Jeruzalema, ktorý ešte Palestínčanom zostal ako stredisko ich obchodného, vzdelávacieho a kultúrneho života.¹¹

Izrael sa zmocňuje údolia rieky Jordán, opäť s americkou podporou.

Takže okrem veľkého väzenia v Gaze sa zriaďuje aj niekoľko ďalších väzení na západnom brehu.

Všetky tieto Spojenými štátmi podporované izraelské programy sú, samozrejme, ilegálne. Porušujú nariadenia Bezpečnostnej rady OSN, rozhodnutia súdov a tak ďalej. Okrem toho sú podmienky, v ktorých Palestínčania počas tejto okupácie žijú, veľmi tvrdé a brutálne. Je to tak už roky.

Podľa mnohých zdrojov neuznal Hizballáh v Libanone ani Hamas v Palestíne Izrael ako štát, a sú vraj nadšení myšlienkou na jeho elimináciu. Z Gazy posielajú na Izrael rakety Kassám a kaťuše spolu s ďalšími raketami z Libanonu.

Začnime Hamasom. Hamas dodržal prímerie s Izraelom jeden a pol roka. Ukončil ho po tom, čo sa izraelské ukrutnosti opäť výrazne vystupňovali. Niektorí Palestínčania odpálili z Gazy rakety Kassám. Bol to nielen zločin, ale aj bláznovstvo. Ale vieme, čo za tým bolo. Bola to reakcia na sústavné izraelské zverstvá, obsadenie územia a programy smerujúce k anexii a kantonizácii. Počas toho roka a pol, čo Hamas prímerie dodržal, Izrael ho odmietol akceptovať a pokračoval vo vraždení, bombardovaní a samozrejme v nelegálnom odrezávaní od zdrojov. Hamas niekoľkokrát naznačil, že má záujem na dlhodobom, časovo neohraničenom prímerí, a že je ochotný začať rokovania o riešení osídlenia územia obidvoma štátmi za podmienky, že Izrael prisľúbi stiahnutie sa z okupovaných území.

A Hizballáh? Po prvé, pokiaľ ide o rakety, OSN veľmi starostlivo eviduje, čo sa deje na izraelsko-libanonskej hranici. OSN zaznamenalo stovky narušení hraníc zo strany Izraela, ako aj prelety nad libanonským územím, aerodynamický tresk a iné akcie. Dochádza k nim prakticky denne. Od mája 2000, keď sa Izrael stiahol z južného Libanonu až do júla 2006 však OSN nezaznamenala ani jeden potvrdený prípad rakiet zo strany Hizballáhu. Výnimkou bol len 28. máj 2006, keď prišlo k odvetnej streľbe, ktorá bola reakciou na izraelské cezhraničné letecké útoky a paľbu z diel, mínometov a tankov. Okrem toho nepotvrdili žiaden ďalší prípad.¹²

Pozícia Hizballáhu je naozaj taká, že nepovažuje Izrael za legitímny štát. Nemyslí si, že by mal Izrael existovať. Jeho vodca, Hassan Nasralláh však niekoľkokrát povedal, že Hizballáh bude akceptovať čokoľvek, čo budú akceptovať Palestínčania. Ak sa Palestínčania rozhodnú pre riešenie osídlenia obidvoma štátmi, Hizballáhu sa to síce nebude páčiť, ale

bude to akceptovať. Iránska pozícia je zhodou okolností rovnaká. Západ miluje bláznivé vzplanutia Mahmúda Ahmadínedžáda. Lenže Ahmadínedžád má nad sebou najvyššieho duchovného vodcu Iránu – Ajatolláha Alí Chameneího. Alí Chameneí vyhlásil, že Irán súhlasí so stanoviskom Ligy arabských štátov, a teda s normalizáciou vzťahov s Izraelom v rámci riešenia osídlenia územia obidvoma štátmi na medzinárodnej hranici. Inými slovami, sú za medzinárodný konsenzus.¹³ Jedinými dvoma významnými hráčmi, ktorý tento konsenzus nepodporujú, sú Spojené štáty a Izrael. Takže otázka, ktorú by sme si mali položiť, znie: Ako naložíme so skutočnosťou, že Spojené štáty a Izrael naďalej odmietajú a zabráňujú mierovému riešeniu izraelsko-palestínskeho problému, a že ho už po tridsať rokov znemožňujú svojimi ilegálnymi akciami? To je otázka, ktorú by sme si mali položiť.

Vy ste sa s Nasralláhom stretli počas vášho pobytu v Libanone? Aký na vás urobil dojem?

Približne rovnaký, ako na každého, kto sa s ním stretol. Napríklad reakcia Edwarda Pecka, ktorý mal počas Reaganovej vlády významné postavenie v rámci boja proti terorizmu, bola zhruba rovnaká, ako moja. Peck povedal, že sa mu Nasralláh javí rozumný a pragmatický.¹⁴ Je to hlbavý človek, ktorý odpovedá na otázku, ktorú ste mu položili. To, čo hovorí sa vám môže alebo nemusí páčiť, ale na vážnu otázku dostanete od neho vážnu odpoveď. V súvislosti s Izraelom hovorí to, čo som už povedal. Jeho najkotraverznejší postoj sa týka otázky odzbrojenia Hizballáhu.

V Libanone som však viac času strávil s tými najsilnejšími oponentmi Hizballáhu, ale o tom sa nikde nepísalo. S mojimi dvoma priateľmi odtiaľto a s manželkou sme sa stretli aj s vodcom Drúzov Wálidom Jumblattom. Niekoľko hodín sme strávili rozhovorom s ním a s maronitským prezidentským kandidátom konštitucionalistom – Chibli Mallatom, ktorý tiež s Hizballáhom zásadne nesúhlasí. Opýtal som sa ich a ešte ďalších v Libanone, aká je ich reakcia na neodzbrojenie Hizballáhu. Nikto, bohužiaľ, nevedel na túto otázku odpovedať. Ani ja sám nemám odpoveď.

Problém zbraní v rukách Hizballáhu súvisí s otázkou: Môže mať Libanon odstrašujúci prostriedok voči americko-izraelskej agresii? Nie je to len abstraktná otázka. Súčasná invázia do Libanonu je už piatou v poradí za posledných tridsať rokov. Každá jedna z nich bola ničivá a plná násilia. Invázia z roku 1982 vyhladila veľkú časť krajiny a zanechala za sebou asi 20 000 vyhasnutých ľudských životov.¹⁵ Nežartujem. Takže má Libanon

právo na odstrašujúci prostriedok? Za predpokladu, že vôbec nikto nemá právo na odstrašovacie prostriedky voči americko-izraelskej agresii, je odpoveď jasná: Ani Libanon naňho nemá právo. Spojené štáty a Izrael majú právo napadnúť kohokoľvek si zmyslia. Ak by Libanon teda mal právo na nejaký odstrašovací prostriedok, čo by ním mohlo byť? Libanonská armáda je príliš slabá, a navyše do nej prenikli Spojené štáty. Jedným zo spoľahlivých odstrašovacích prostriedkov by mohol byť prísľub Spojených štátov zastaviť akúkoľvek izraelskú inváziu. Možno, že zajtra padne na Zem nejaký asteroid – aj to je jedna z možností. A to je náš problém. Ak ľudia ako vy, ja a ostatní ľudia v Spojených štátoch nedokážu zabezpečiť takýto odstrašujúci prostriedok, tak sa to neráta.

Aká je ďalšia alternatíva? Hizballáh argumentuje tým, že jediné čo na Izrael platí, je partizánska vojna. Nič iné Izraelu v okupácii nezabráni. Napokon, Izrael už nelegálne okupuje Libanon dvadsať rokov. Robí to aj vďaka podpore Spojených štátov, a porušuje tým nariadenia Bezpečnostnej rady OSN. Bola to brutálna a krutá okupácia. Vytlačili ich až v roku 2000, a to len vďaka partizánskej vojne.

Postoj libanonskej vlády voči ozbrojeniu Hizballáhu je ambivalentný. Libanonský premiér Fuád Siniora, ktorý je Sunnit (a teda nie je zástancom Hizballáhu, ktorého členovia sú Šiiti), a libanonská vláda zastávajú názor, že rezolúcia Bezpečnostnej rady OSN č. 1559 o odzbrojení libanonských milícií sa na Hizballáh nevzťahuje, pretože Hizballáh nepovažuje za milície, ale za hnutie odporu. S pozíciou libanonskej vlády môžete, alebo nemusíte súhlasiť. Tento argument si každopádne vyžaduje reakciu.

Za zmienku stojí aj to, že podľa prieskumu verejnej mienky, ktorý sa v Libanone uskutočnil niekoľko mesiacov pred inváziou „sa 58% Libanončanov nazdávalo, že Hizballáh má právo zostať ozbrojený, a teda pokračovať vo svojich aktivitách smerujúcich k odporu“.¹⁶ Citujem Amál Saad-Ghorayebóv – libanonskú akademičku a významnú odborníčku na Hizballáh, ktorú často citujú a publikujú aj americké mainstreamové médiá, a ktorá v žiadnom prípade nie je zástankyňou Hizballáhu. Angažovala sa aj v organizovaní tohto prieskumu verejnej mienky. Upozorňuje aj na to, že počas invázie na konci júla sa spomínané percento populácie zvýšilo na 87% Libanončanov, pričom 80% z nich boli kresťania a Drúzi. Vyvodzuje z toho nasledovný záver:

Vďaka vysokému počtu ľudských obetí, násilnému presunutiu takmer jednej štvrtiny obyvateľstva a kolosálnej deštrukcii hospodárstva krajiny v dôsledku izraelskej vojnovnej mašinérie, je „logika odporu“ a odstrašovania zo strany

Hizballáhu nielen ospravedlnená, ale aj prejavená. Hizballáh zakročil, aby vyplnil obrovské politické a vojenské vákuum, ktoré tu zanechal štát. Neutíchajúce protiútoky hnutia paralyzovali Izrael v pozemných bojoch. Libanončania odmietajú rolu samozvaných hovorcov libanonského ľudu, ktorú si privlastnili Spojené štáty a Izrael. Odmietajú aj ich údajnú láskavosť zbaviť Libanončanov Hizballáhu, a to raz a navždy... Podobne ako ich predchodcovia v Afganistane, Iraku a Palestíne, začínajú Libanončania prirovnávať dusivú túžbu Američanov priniesť im „slobodu“, k bozku smrti.¹⁷

Ide o ďalší z úspechov americko-izraelského spoliehania sa na taktiku železnej ruky.

Spomenuli ste rezolúciu Bezpečnostnej rady OSN č. 1559. Tim Llewellyn, ktorý kedysi pracoval pre BBC, ju nazval „jedinečným zasahovaním Bezpečnostnej rady do vnútorných záležitostí Libanonu“.¹⁸ Ako to vnímate vy?

Je určite neobyčajná, ale neviem, či by som ju nazval jedinečnou. Bezpečnostná rada väčšinou nezasahuje do vnútorných záležitostí jednotlivých krajín. Jednou zo súčastí tejto rezolúcie je požiadavka stiahnutia sýrskych vojsk. Bolo to cynické a pokrytecké, ale Bezpečnostná rada mala na to právo. V roku 1976 vstúpili sýrske vojská do Libanonu za podpory Spojených štátov a Izraela. Ich úlohou bolo vtedy zabíjať Palestínčanov, takže to bolo úplne v poriadku. Sýrske vojská zostali v Libanone za podpory Spojených štátov. Prvá Bushova vláda podporovala pobyt sýrskych vojsk v Libanone, pretože chcela zostaviť koalíciu, ktorá by podporovala vojnu v Gólfskom zálive, do ktorej by patrili aj arabské štáty. Teraz sa však zo svojich vlastných cynických dôvodov Spojené štáty a Francúzsko rozhodli, že sa má Sýria stiahnuť. Sýria by sa naozaj mala stiahnuť, lenže to sa malo stať už v roku 1976.

Druhá časť tejto rezolúcie je z hľadiska zasahovania do vnútorných záležitostí Libanonu pochybná – ako to hovorí Llewellyn. To však nie je úloha Bezpečnostnej rady OSN. Je na libanonskom ľude, aby sa rozhodol, ako chce naložiť s hrozbou americko-izraelskej agresie.

Ľudia zhodou okolností hovoria o „izraelskej invázii do Libanonu“, ale tento pojem nie je presný. Prúdové lietadlá, rakety a kazetová munícia sa vyrábajú u nás. Spojené štáty ich dodávajú Izraelu v masových množstvách s jasným cieľom umožnenia agresie. Takže je to americko-izraelská invázia. Okrem toho Spojené štáty vetovali hlasovanie o prímerí v rámci OSN, čím toto prímerie zablokovali na niekoľko týždňov.¹⁹ Takže

Spojené štáty boli priamym účastníkom tejto invázie, rovnako ako predošlých invázií.

Seymour Hersh napísal pre The New Yorker článok s názvom „Sledovanie situácie v Libanone: Záujem Washingtonu na izraelskej vojne“. Podľa neho bola Bushova vláda hlboko zaangażovaná do plánovania izraelských odvetných útokov.²⁰ Čo si myslíte o Hershovom hodnotení situácie?

Je to výborný reportér. Som si istý, že podáva správy presne tak, ako mu ich predložili. Jeho zdrojmi sú však tajná služba a diplomati, ktorých mená často neuvádza. Ich úlohou nie je hovoriť ľuďom pravdu, ale to, čo chcú, aby sa im dostalo do uší. Musíte si uvedomiť, že akékoľvek správy z bližšie neurčených zdrojov tajnej služby alebo z diplomatických zdrojov predstavujú informácie, ktorým máte uveriť. Môžu, ale nemusia byť pravdivé.

Ja nemám žiadne osobitné zdroje informácií, ale prišiel som k približne rovnakému záveru ako Hersh, možno s určitými obmenami. Po prvé, nie je možné, aby Spojené štáty neboli zaangażované v detailnom naplánovaní útoku na Libanon, pretože sa odohral okamžite, behom niekoľkých hodín po zajatí izraelských vojakov. Takže na podrobné plánovanie nebol čas. Izrael mal zjavne aj plán pre prípad, že by nastala výnimočná situácia, tým som si istý. Rovnako som si istý aj tým, že má v zálohe aj plán vyhnať celú populáciu z oblasti západného brehu do Jordánska alebo do zálivu. Každý štát má rezervné plány, lenže Izrael sa pravdepodobne rozhodol tieto plány uskutočniť po konzultácii s Washingtonom. Plánovanie útokov zo strany Spojených štátov je však niečo iné, ako keď Izrael povie: „Dajte nám zelenú a ideme do toho.“

Hersh vo svojom článku uvádza, že jedným z cieľov USA bolo odstrániť libanonský odstrašovací prostriedok, ktorý by stál v ceste americkému útoku na Irán. Môžete si byť celkom istý, že je to tak, pretože najväčším odstrašovacím prostriedkom potencionálneho americko-izraelského útoku na Irán je možnosť, že by Hizballáh podnikol odvetný útok na Izrael. Či už to bolo správne alebo nie, Spojené štáty spolu s Izraelom sa nazdávali, že by sa tohto odstrašovacieho prostriedku mohli zbaviť obrovským leteckým útokom na južný Libanon.

Tanya Reinhartová vo svojej knihe Izrael/Palestína analyzuje konanie Ariela Sharona a Ehudu Baraka v súvislosti s Libanom. Píše o tom, že Sharon dúfal vo vytvorenie „nového poriadku“ v rámci Libanonu. Keďže tento plán zlyhal a keďže sa ukázalo, že izraelská okupácia južného Liba-

nonu je čím ďalej, tým nákladnejšia, vymyslel Sharon nový plán: Izrael sa jednostranne stiahne z Libanonu (čo sa aj naozaj stalo v máji roku 2000), vďaka čomu ho svet uzná za mierumilovnú krajinu. Sharonova stratégia bola taká, že Izrael potom vyčká na nejaký incident. Vo svetle nových okolností by potom považovali aj ten najmenší incident za legitímny dôvod na to, aby Izrael uskutočnil zničujúci útok na Libanon a na Sýriu.²¹

Reinhartová je veľmi bystrá. Situáciu veľmi dobre pozná a treba ju brať vážne.²² Je to moja stará priateľka, takže to zoberte do úvahy. Nemyslím si však, že by chceli napadnúť Sýriu. Ak majú rozum (predpokladám, že ho majú, a že je to v prípade Izraela rozumný predpoklad, aj keď to nemusí nutne platiť v prípade Dicka Cheneyho a Donalda Rumsfelda), tak by Izrael skôr znepokojovala otázka nástupníckeho režimu v Sýrii. Bášir Al-Assad robí viac menej to, čo Izrael chce. Neozýva sa. Dovoľuje Izraelu, aby obsadzoval sýrske územie – deje sa to samozrejme ilegálne, keď Izrael anketuje sýrske Golanské výšiny. Nerobí okolo toho veľký rozruch. Z vojenského hľadiska je Sýria veľmi slabá. Z izraelskej perspektívy je teda vláda v Sýrii viac-menej akceptovateľná. Nástupnícky režim bude mať pravdepodobne charakter islamského fundamentalizmu – bude to akýsi ďalší Hizballáh, ktorý sa môže zmeniť na partizánsku vojnu. A to je to posledné, čo by si Izrael želal. Mám teda dojem, že Izrael nechce napadnúť Sýriu.

Okrem toho, „nový poriadok“ Libanonu je starý plán. Ešte pred vznikom Izraela v roku 1948 sa pomyšľalo na zriadenie klientskeho režimu v Libanone ako maronitskom štáte. Nie je žiadnym tajomstvom, že hlavným dôvodom invázie v roku 1982 bolo ukončiť nepríjemné výzvy Organizácie za oslobodenie Palestíny (OOP) na začatie rokovaní, a vyhnúť OOP z Libanonu. Nazvali to vojnou „na obranu Galiley“. V skutočnosti však išlo o inváziu s cieľom ovládnuť územie západného brehu. Zriadenie maronitského klientskeho režimu bolo až druhotným cieľom.

Aj iní spravodajcovia, ktorí sa venujú problematike Izraela prišli k rovnakému záveru, ako Reinhartová. Uri Avnery, ktorý má bližšie k vládne- mu stanovisku, no napriek tomu sa radí medzi kritikov, povedal, že cieľom súčasnej invázie je revitalizácia starých Sharonových plánov – plánov zriadiť Maronitské kráľovstvo.²³ Je to možné, neviem, ale mám o tom tak trochu svoje pochybnosti. O Izraeli by sa to dalo predpokladať v roku 1982 (veď to skoro aj uskutočnili), ale teraz si to len ťažko dokážem predstaviť. Po prvé, Maroniti sú nejednotní. Jedna ich veľká časť, ktorú vedie generál Michel Aoun, je viac-menej napojená na Hizballáh. Okrem toho,

Maroniti nemajú dnes ani zďaleka takú moc, ako mali v roku 1982. Vtedy mali veľkú ozbrojenú milíciu, ktorú podporoval Izrael.

Izraelská armáda sa vystatuje svojou povestou dobrej výkonnosti v posledných vojnách. Siddharth Varadarajan ponúka čitateľom vo svojom článku pre denník The Hindu nasledovný komentár: „Vyše tridsať rokov vynučovania si poslušnosti, vojenskej okupácie, bojov proti deťom a zle vybaveným partizánskym jednotkám si vyžiadali svoju daň na schopnosti legendárnej izraelskej armády bojovať v skutočnej vojne“²⁴

Nie som vojenský expert, ale celkom s tým nesúhlasím. Myslím si, že keby Izrael začal vojnu napríklad so Sýriou, nebola by to šesťdňová vojna. Bola by to pravdepodobne pätnásťminutová vojna. Myslím si, že práve toto je typ vojny, ktorú vie Izrael pravdepodobne viesť, na rozdiel od vážnej partizánskej vojny. A z tohto hľadiska je Hizballáh jedinečný. Izrael bojuje s partizánskym hnutím, ktoré má hlboké korene medzi obyvateľstvom. Z vojenského hľadiska je navyše dosť sofistikované. Bombardovali a bombardovali, ale nikam sa nedostali. Izrael nechcel nasadiť pozemné jednotky, pretože vedel, že bude musieť bojovať partizánsku vojnu, teda rovnakú vojnu, aká ho vyhnala z Libanonu. Keď sa už dostali dovnútra, mali problém niekam sa pohnúť, pretože jednotky Hizballáhu boli všade – za nimi aj pred nimi. Bolo to trochu ako keď Spojené štáty bojovali s takzvaným NFOJV – tento názov dala oficiálna propaganda silám Národnému frontu oslobodenia v južnom Vietname. V skutočnosti však išlo o obyvateľov krajiny. Situácia je tvrdá nielen pre vlastné jednotky, ale ide okrem toho aj o vojnu proti obyvateľom krajiny. Vieme veľmi dobre, čo to znamená. Keď hovoria, že útočia na „ciele Hizballáhu“, znamená to v skutočnosti, že útočia na civilistov. Zoberme si ako príklad južný Bejrút, kde som bol pred niekoľkými mesiacmi. Je to chudobná časť mesta, ktorú považujú za „cieľ Hizballáhu“. Väčšina obyvateľov sa radí k Šiítom a podporuje buď Hizballáh, alebo stranu Amal, ktorá je blízkym spojencom Hizballáhu s približne rovnakým programom. Takže, ak chcete napadnúť Hizballáh, musíte napadnúť civilistov.

Nájdu sa aj fanatici, ako napríklad Alan Dershowitz, ktorý tvrdí, že 80% Libanončanov podporuje odpor Hizballáhu, čo robí zo všetkých Libanončanov legitímne cieľe.²⁵ Takže ktokoľvek, kto podporuje odpor voči Izraelu, je potencionálnym legitímnym cieľom zničenia. Pokúsme sa nájsť nejakú analógiu. Premýšľal som o tom, ale žiadnu sa mi nepodarilo nájsť. Takže, na jednom konci nájdeme hysterický extrém v podobe názoru Alana Dershowitza. Keď sa od neho posunieme ďalej, prideme